

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

واحد برنامه‌ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارابه دهنده درس: مدیریت اطلاعات و انفورماتیک پزشکی

عنوان درس: شاخص‌ها و تحلیل داده‌های سلامت

کد درس: ۲۱

نوع و تعداد واحد: ۲۱ واحد نظری

نام مسئول درس: دکتر زهراسادات آزادمنجیر

مدرس/ مدرسین:

پیش‌نیاز/ هم‌زمان: آمار حیاتی استنباطی

رشته و مقطع تحصیلی: کارشناسی فناوری اطلاعات سلامت - نیمسال چهارم

اطلاعات مسئول درس:

رتبه علمی:

رشته تخصصی: مدیریت اطلاعات سلامت

محل کار: دانشکده پیراپزشکی، گروه مدیریت اطلاعات و انفورماتیک سلامت

تلفن تماس: ۰۹۱۲۸۱۱۸۸۲۷

نشانی پست الکترونیک: z.azadm@yahoo.com ، azadm@razi.tums.ac.ir

^۱ مشتمل بر: نظری، عملی و یا نظری- عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب. (مثال: ۲ واحد نظری، ۱ واحد عملی)

توصیف کلی درس (انتظار می‌رود مسؤؤل درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش‌های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، توصیف کند):

در این درس اهمیت تعیین یا استفاده از شاخص در کنترل، مدیریت و بهبود عملکرد نظام سلامت و بیمارستان‌ها و کیفیت مراقبت ارائه شده توسط آنها، برای دانشجویان تبیین می‌شود. همچنین انواع شاخص‌ها، کاربرد هر نوع در تفسیر وقایع و تحلیل عملکردها توصیف می‌شود. فرایند و مراحل انتخاب یا تعریف یک شاخص جدید شرح داده می‌شود. اصلی‌ترین شاخص‌های استاندارد بهداشتی و بیمارستانی معرفی می‌گردد و نحوه محاسبه آنها آموزش داده می‌شود. روش‌ها و منابع جمع‌آوری داده‌های لازم برای محاسبه شاخص‌ها توضیح داده می‌شود و به شیوه‌های بصری سازی و گزارش شاخص‌ها پرداخته می‌شود. سیر جمع‌آوری آمار در سطح بیمارستان‌ها تا سطوح بالاتر براساس فرایندهای مرسوم توصیف می‌شود.

اهداف کلی / محورهای توان‌مندی:

آشنایی با شاخص‌های سلامت، توانمند شدن برای محاسبه، تحلیل و تفسیر آنها و نیز ارائه آمار بیمارستانی

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توان‌مندی:

پس از پایان این درس انتظار می‌رود که فراگیر:

- بتواند بین شاخص و اندازه تفاوت قائل شود. تفاوت بین نسبت، میزان و سهم را درک و بیان کند و براساس آنها شاخص‌ها را تفسیر کند.
- نوع هر شاخص را براساس رویکردهای مختلف دسته‌بندی تشخیص دهد.
- بتواند هر شاخصی را از نظر معیارهای مناسب بودن بررسی نماید.
- فرایند تعیین و انتخاب شاخص‌ها را بکارگیرد.
- انتظار می‌رود فراگیر قادر باشد در زمان نیاز در انتخاب و تدوین شناسنامه شاخص‌ها مشارکت نماید.
- بتواند مشخص نماید از چه منبع اطلاعاتی باید استفاده نمود تا داده‌های لازم جهت محاسبه یک شاخص خاص را تأمین نماید.
- قادر باشد شاخص‌های آماری بیمارستانی و بیماران را محاسبه و تفسیر کند.
- توانایی جمع‌آوری آمار و اطلاعات لازم و تکمیل فرم‌های آماری بیمارستانی را داشته باشد.
- روش یا روش‌های مناسب برای نمایش هر شاخصی را تشخیص داده و در صورت در دسترس بودن داده‌های لازم، آن‌ها را محاسبه و ترسیم کند.

رویکرد آموزشی!

ترکیبی^۳

حضوری

مجازی^۲

روش‌های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد حضوری

- سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- بحث در گروه‌های کوچک
- ایفای نقش
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری مبتنی بر سناریو
- استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)
- یادگیری مبتنی بر بازی

تقویم درس:

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجو	نام مدرس / مدرسان
۱	آشنایی با مفهوم شاخص، درک تفاوت معنایی اصطلاحات indicator با Measure، اهمیت استفاده از شاخص‌ها برای مدیریت آشنایی با رویکردهای دسته‌بندی شاخص‌ها : - انواع شاخص‌ها بر اساس مدل ارزیابی Donabedian شامل شاخص‌های درون داد، فرایندی، برون داد و نتیجه - انواع شاخص‌ها براساس ارتباط با عملکرد، شامل شاخص‌های عملکرد (PIs)، شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs)، شاخص‌های نتیجه (RIs) و شاخص‌های کلیدی نتیجه (KRIs)	سخنرانی تعاملی	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث (مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۲	- انواع شاخص‌ها براساس ماهیت شامل شاخص‌های حسابی، شاخص‌های نسبی، شاخص‌های سهمی و شاخص‌های میزانی و آشنایی با مفهوم نسبت، میزان و تفاوت آنها - انواع شاخص‌ها براساس مثبت و منفی	سخنرانی تعاملی	در پایان جلسه چند سوال به عنوان تکلیف با موضوع تعیین نوع چند شاخص به	دکتر زهرا آزاد

1. Educational Approach

2. Virtual Approach

3. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجویان	نام مدرس / مدرسان
	- انواع شاخص‌ها براساس سطح جمع‌آوری و گزارش دهی		دانشجویان ارائه می‌شود.	
۳	روش و مراحل تعیین شاخص در نظام سلامت تدوین شناسنامه شاخص و اجزای اصلی آن	سخنرانی و رویکرد یادگیری مبتنی بر سناریو - نمایش نمونه های استاندارد	در پایان جلسه چند سوال به عنوان تکلیف با موضوع تهیه شناسنامه شاخص به دانشجویان ارائه می‌شود.	دکتر زهرا آزاد
۴	خصوصیات شاخص مناسب: - ویژگی‌های یک شاخص مناسب بر مبنای رویکرد SMART شامل Specific, Measurable, Achievable, Relative, Time frame - ویژگی‌های یک شاخص مناسب از نظر کیفیت شامل Reliability, Validity, Comparability, Precision و Interoperability عوامل موثر بر دقت و صحت محاسبه شاخص‌های سلامت	سخنرانی تعاملی - بحث گروهی	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث (مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۵	روش‌های بازنمایی و بصری سازی شاخص‌ها و معیارهای انتخاب مناسب‌ترین نحوه نمایش - انواع نمودارها و گراف‌ها و کاربرد آنها	سخنرانی - پرسش و پاسخ	در پایان جلسه چند سوال به عنوان تکلیف با موضوع انتخاب بهترین شیوه‌های نمایش برای چند شاخص به دانشجویان ارائه می‌شود.	دکتر زهرا آزاد
۶	معرفی رایج‌ترین و روزآمدترین ابزارها و نرم‌افزارهای بصری سازی و نمایش شاخص‌ها شامل Qlickview, Microsoft BI, Tableau و Excel, PowerQuery، کاربردها، مزایا و معایب هر کدام	سخنرانی - نمایش ابزارها و نمونه‌ها	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث (مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۷	کاربرد‌های شاخص‌های سلامت شامل توصیف، پیش‌بینی، مدیریت سیستم، ارزیابی و پژوهش دسته بندی و سرعنوان‌های کلی شاخص‌های بهداشتی از منظر سازمان بهداشت جهانی شامل گروه‌های Nutritional, Disability, Morbidity, Mortality, Health care delivery, Utilization, Social and mental health, Quality of life, socio-economic, Environmental معرفی سایر مراجع بین‌المللی جمع‌آوری کننده و استفاده کننده از شاخص‌های سلامت شامل UNICEF, UNDP	سخنرانی - پرسش و پاسخ	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث (مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجویان	نام مدرس / مدرسان
۸	آشنایی با انواع منابع داده ای برای محاسبه شاخص های سلامت شامل منابع ردیف اول یا اولیه و مصادیق آنها و نیز منابع ردیف دوم یا ثانویه و مصادیق آنها، مزایا و معایب هر کدام ابعاد شاخص های سلامت براساس مدل ارزیابی کیفیت مراقبت دونابدیان شامل بعد اثربخشی، بعد کارایی، بعد ایمنی، بعد رضایت مندی و بعدعدالت	سخنرانی بحث گروهی و	مرور مباحث در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۹	نگاهی به شاخص های ملی سلامت ایران، معیارهای انتخاب شاخص ها و فرایند تعیین و انتخاب آنها توسط وزارت بهداشت آشنایی با برخی شاخص های مهم از شاخص های ملی شامل مرگ و میر خام، ده علت اصلی مرگ، مرگ ناشی از حوادث ترافیکی، نسبت مرگ و میر ناشی از حوادث رانندگی، نسبت پرستار حرفه ای به تخت فعال، نسبت پرستار به پزشک، نسبت پزشک متخصص به جمعیت	سخنرانی	ارائه سند شاخص های ملی سلامت در پایان جلسه و از دانشجویان خواسته می شود تا سند را برای اطلاعات بیشتر مطالعه کند.	دکتر زهرا آزاد
۱۰	شاخص ها و آمار بیمارستانی، نقش و مسئولیت واحد آمار بیمارستان تعریف مفاهیم مربوط به آمار بیمارستانی و بیماران شامل تعریف بیمار بستری، بیمار سرپایی، ترخیص، اعمال جراحی، موالید، تخت مصوب، تخت فعال، تخت اکسترا، چرخه تخت، عفونت بیمارستانی، تعاریف مربوط به گزارش دهی شاخص های مرگ و میر براساس ICD	سخنرانی	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث(مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۱۱	آشنایی با آمارهای مربوط به بیمارستان و نحوه محاسبه و تفسیر آنها شامل: میانگین تخت فعال - تخت روز فعال - تخت روز اشغالی - تخت روز کل -نسبت و درصد اشغال تخت	سخنرانی و رویکرد یادگیری مبتنی بر سناریو - حل مساله	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث(مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۱۲	آشنایی با، نحوه محاسبه و تفسیر شاخص های: کل روزهای بستری و میانگین روزهای بستری یا متوسط مدت اقامت -میان مدت اقامت - میزان چرخش اشغال تخت - فاصله چرخش اشغال تخت- مدت خالی ماندن تخت	سخنرانی و رویکرد یادگیری مبتنی بر سناریو - حل مساله	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث(مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۱۳	آزمون میان ترم	-	رفع اشکالات دانشجویان و پاسخ به سؤالات احتمالی بعد از آزمون	دکتر زهرا آزاد
۱۴	آشنایی با، نحوه محاسبه و تفسیر شاخص های : میزان ناخالص مرگ و میر - میزان خالص مرگ و میر - مرگ و میر ناشی از بیهوشی - میزان مرگ و میر بعد از عمل - میزان مرگ و میر مادران - نسبت مرگ های مرتبط با حاملگی- میزان	سخنرانی و رویکرد یادگیری مبتنی بر سناریو - حل مساله	در پایان جلسه چند سوال به عنوان تکلیف با موضوع محاسبه شاخص ها به	دکتر زهرا آزاد

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجویان	نام مدرس / مدرسان
	مرگ و میر نوزادی - میزان مرگ و میر جنینی - میزان مرگ و میر حول تولد- میزان مرگ و میر کودکان		دانشجویان ارائه می شود	
۱۵	آشنایی با، نحوه محاسبه و تفسیر شاخص‌های: میزان عفونت بیمارستانی - میزان عفونت بعد از عمل - میزان عوارض بیمارستانی - میزان اتوپسی بیمارستانی - میزان خالص اتوپسی - میزان ناخالص اتوپسی	سخنرانی و رویکرد یادگیری مبتنی بر سناریو - حل مساله	طرح سؤالات و بحث و گفتگو برای اطمینان در درک مباحث(مرور مباحث) در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد
۱۶	شاخص‌های سرشماری شامل سرشماری روزانه بیماران بستری - میانگین سرشماری روزانه بیماران بستری - روز خدمت - کل روز خدمت به بیماران - میانگین سرشماری روزانه بیماران - میانگین سرشماری روزانه نوزادان - میانگین سرشماری روزانه یک بخش درمانی	سخنرانی و رویکرد یادگیری مبتنی بر سناریو - حل مساله	در پایان جلسه چند سوال به عنوان تکلیف با موضوع محاسبه شاخص‌ها به دانشجویان ارائه می شود.	دکتر زهرا آزاد
۱۷	آشنایی با فرم‌های استاندارد آمار بیمارستانی شامل فرم آمار روزانه فرایند جمع آوری داده‌های آماری در بیمارستان و ثبت و گزارش آمار به مراجع بالاتر در سطح دانشگاه، وزارت بهداشت، آشنایی کلی با سامانه‌های ملی مربوطه (شامل سامانه سامانه آمار و اطلاعات بیمارستانی آواب: بخش ورود اطلاعات آمار بخش‌ها)	سخنرانی - پرسش و پاسخ	مرور مباحث در پایان جلسه	دکتر زهرا آزاد

وظایف و انتظارات از دانشجویان:

انتظار می‌رود دانشجویان در کلاس حضور منظم داشته و در مباحث و پرسش و پاسخ‌ها مشارکت فعالانه داشته باشند. دانشجویان ضمن مطالعه مباحث ارائه شده در هر جلسه باید تکالیفی که تعیین می‌گردد را انجام داده و در جلسه آتی به همراه داشته باشند. در ابتدای هر جلسه فرصتی برای رفع اشکال و پاسخ به سؤالات دانشجویان در خصوص مباحث جلسات قبل داده می‌شود، لذا دانشجویان باید در پرسش و پاسخی که برای مرور مطالب انجام می‌شود، مشارکت فعال داشته باشند.

روش ارزیابی دانشجویان:

- ارزیابی (تکوینی/تراکمی) براساس :
 - انجام به موقع تکالیف، میزان مشارکت دانشجویان در پرسش و پاسخ‌ها و بحث‌های گروهی در کلاس (۲ نمره)
 - آزمون میان ترم (۳ نمره)
- ارزیابی تراکمی / پایانی از طریق آزمون پایان ترم کتبی (۱۵ نمره)

منابع:

الف) کتب:

۱. محمد، کاظم، ملک افضلی، حسین، نهپتیان، وارنگس. روشهای آماری و شاخص های بهداشتی. انتشارات سلمان، ۱۳۸۶
ص ۲۰۹
۲. مقدسی، حمید. داده پردازی بهداشتی. انتشارات واژه پرداز. ۱۳۸۷ ص ۱۰۳-۷۹
3. Abdelhak, M. Health Information: Management of a Strategic Resource. 2007; chapter 8. P: 308-326
4. WHO. The 11th edition of International classification of disease and health problems (ICD-11) Reference Guide. Standards and reporting requirements for mortality in perinatal and neonatal periods and maternal mortality. 2.25.4 & 5. available at <https://icdcdn.who.int/icd11referenceguide/en/html/index.html#terms-used-in-perinatal-and-neonatal-mortality>

ج) محتوای الکترونیکی:

1. <http://who.int/data/gho/indicators>
2. World Health Organization. Global Reference List of 100 Core Health Indicators. 2018 edition Available at:
https://score.tools.who.int/fileadmin/uploads/score/Documents/Enable_data_use_for_policy_and_action/100_Core_Health_Indicators_2018.pdf

۳- مرکز مدیریت آمار و فناوری اطلاعات وزارت بهداشت. شاخص های ملی سلامت. ویرایش دوم، ۱۳۸۷

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

۱. دستورالعمل تکمیل فرم های آمار بیمارستانی، گروه آمار و فناوری اطلاعات معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی تهران،
۱۳۹۹
2. <https://gateway.euro.who.int/en/datasets/health-2020-indicators/>

چک لیست ارزیابی طرح دوره

چگونگی پردازش طرح با توجه به معیارها			معیارهای ارزیابی	آیتم	نام درس	رشته مقطع	گروه
توضیحات در خصوص موارد نیازمند اصلاح	نیازمند اصلاح	قابل قبول					
			به اطلاعات کلی درس اعم از گروه آموزشی ارایه دهنده درس، عنوان درس، کد درس، نوع و تعداد واحد، نام مسؤل درس و سایر مدرسان، دروس پیش نیاز و همزمان و رشته و مقطع تحصیلی اشاره شده است.	اطلاعات درس			
			اطلاعات مسؤل درس اعم از رتبه علمی، رشته تخصصی، اطلاعات تماس و ... درج شده است.	اطلاعات مسؤل درس			
			بخش‌های مختلف محتوایی درس در حد یک یا دو بند معرفی شده است.	توصیف کلی درس			
			اهداف کلی / محورهای توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند.	اهداف کلی / محورهای توانمندی			
			اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند.	اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی			
			رویکرد آموزشی مورد نظر در ارایه دوره اعم از حضوری، مجازی و ترکیبی مشخص شده است.	رویکرد آموزشی			

			روش‌های یاددهی و یادگیری درج شده‌اند.	روش‌های یاددهی- یادگیری			
			جدول مربوط به تقویم درس، به طور کامل تکمیل شده است.	تقویم درس			
			وظایف و انتظارات از دانشجویان نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس و ... تعریف شده و درج گردیده است.	وظایف و انتظارات از دانشجو			
			نحوه ارزیابی دانشجو با ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی)، روش ارزیابی و سهم هر نوع/روش ارزیابی در نمره نهایی دانشجو، درج شده است.	نحوه ارزیابی دانشجو			
			کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وبسایت‌های مرتبط، معرفی شده‌اند	منابع			